

KERK EN ATLANTISCH PACT

DOOR DS KR. STRIJD

UITGAVE VAN „KERK EN VREDE“

KERK EN VREDE

Geloofsgemeenschap van Christen-anti-militaristen, Nederlandse afdeling
van de „International Fellowship of Reconciliation”

HOOFDBESTUUR:

Ere-voorzitter : Prof. Dr G. J. Heering, Oegstgeest
2de Voorzitter : Ds J. J. Buskes, Amsterdam O.
Secretaris : J. J. Wentink, Amsterdam Z.
Penningmeester : A. Elffers Azn., Argonautenstraat 37, Telefoon 94241
Bentveld
Zandvoortselaan 325, Haarlem
Postrekening 435382

Leden: C. T. Elsgeest, Ermelo; Dr J. de Graaf, Overveen; Ds M. Hinlopen, Amstelveen; Ds J. B. Th. Hugenholtz, Ammerstol; Ds T. O. Hylkema, Amsterdam; H. J. Lankhorst, Amsterdam; Ds Kr. Strijd, 's Hertogenbosch; Dr M. van der Voet, Haarlem.

Als lid kunnen toetreden zij, die instemmen met beginsel en doel en de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.

Zij stellen zelf hun jaarlijkse bijdrage vast (min. f 1.—, in plaatsen waar groepen gevestigd zijn f 2.—), en nemen een abonnement op „Militia Christi”.

„MILITIA CHRISTI”

verschijnt tweemaal per maand onder redactie van Ds J. J. Buskes, Prof. Dr G. J. Heering, Ds J. B. Th. Hugenholtz, Ds Kr. Strijd en Ds M. Hinlopen, eindredacteur, Amsterdamse weg 274, Amstelveen.

Dit blad geeft een verantwoorde voorlichting en bespreekt uitvoerig allerlei actuele vragen, die op beginselverklaring en doelstelling van „Kerk en Vrede” betrekking hebben.

Uitgave „De Tijdstroom” Lochem. Giro 60016. Prijs f 3.50 per jaar.

Het oriënterende geschrift

„Vragen, opmerkingen en antwoorden over het oorlogsvraagstuk”,

(4de druk) samengesteld door Ds Kr. Strijd, behandelt: Christelijke bezwaren, Bijbelse argumenten, praktisch-politieke vragen.

Te bestellen: Secretariaat „Kerk en Vrede”. Prijs 55 ct. franco per post.

Betalingen aan de penningmeester (zie hierboven).

KERK EN ATLANTISCH PACT

door
Ds Kr. Strijd

Dit geschrift is een uitgave van „KERK EN VREDE”

.Secretariaat: Argonautenstraat 37, Amsterdam Z. Tel. 94241

Prijs 35 ct. Franco p p. 40 ct. Bij aantallen korting.

*Postgiro 435382 Penningmeester Hoofdbestuur K/V,
Zandvoortselaan 325, Bentveld.*

TER INLEIDING

Op een vergadering van „Kerk en Vrede” sprak Ds Kr. Strijd over „De Kerk en het Atlantisch Pact”.

Het Hoofdbestuur van „Kerk en Vrede” verzocht hem, zijn toespraak uit te werken. Zo is dit boekje ontstaan.

Het is het getuigenis van Ds Strijd, maar het Hoofdbestuur van „Kerk en Vrede” vindt het een voorrecht, zijn getuigenis als een vlugschrift van „Kerk en Vrede” te mogen uitgeven.

Het gevaar van de tegenwoordige situatie bestaat daarin, dat de buitenlandse politiek van Nederland geheel bepaald wordt buiten het volk van Nederland om, terwijl toch dat volk de verantwoordelijkheid voor die politiek draagt.

Wij zijn op weg naar een algehele vermilitairisering van ons volksleven. Er wordt over ons volk beslist, zonder dat het zelf in die beslissing betrokken wordt. Wij worden opgenomen in het Amerikaanse blok met al de consequenties daaraan verbonden, zonder dat wij ons realiseren, wat dit betekent.

Dit boekje doet een appèl op ons volk en vooral op degenen van ons volk, die in Jezus Christus geloven, op de kerk, door de vraag te stellen, wat het Evangelie van Jezus Christus ons ten opzichte van dit alles te zeggen heeft.

Moge het de gewetens wekken en de ogen van velen openen voor de grote gevaren, die ons volk al weer bedreigen.

Namens het Hoofdbestuur van „Kerk en Vrede”,

J. J. BUSKES Jr.

Voorjaar 1950.

In een openbare bijeenkomst van „Kerk en Vrede” sprak ik Zaterdag 24 Sept. 1949 in de Aula van het Indisch Instituut te Amsterdam over het onderwerp: „Het Atlantisch Pact. Bedreiging of bevordering van de wereldvrede?”

Van vele zijden kwam het verzoek deze toespraak uit te geven.

Bepaalde punten heb ik uitgewerkt en verduidelijkt. Met veranderingen in de internationale situatie sinds Sept. 1949 is rekening gehouden.

Dit boekje bedoelt iets weer te geven van het eigen Geluid der Kerk midden in deze bewogen tijd.

Ik hoop, dat het ook in kringen zal worden besproken.

KR. STRIJD

's Hertogenbosch, Maart 1950.

INHOUD

	Blz.
Inleiding	3
Kerk en Atlāntisch Pact	5
Het eigen Geloof des Kerk	6
De Kerk laat zich niet inschakelen	8
Montgomery in de Ridderzaal	8
Hoe „men“ er over denkt	10
Door niemand gestoord	12
Amerika	13
Militair en politiek strategisch	13
De Marshall-hulp	15
Amerika en Franco-Spanje	16
Amerika in West-Duitsland	17
China	19
Angst	20
Amerika: Kans...	21
Rusland:	
De mythe van de Gerechtigheid	22
De oorlog tegen het kapitalisme	24
Doel en middelen	25
Het Russische militarisme	25
Invloedssferen enz.	27
In Rusland	29
Rusland in China, Azië	30
Karl Barth	31
Derde macht: Labour-Engeland: sociaal	32
Derde macht? Labour-Engeland: internationaal	34
Het Atlantisch Pact	35
Nieuwe wapens	36
Als er.....	37
Tegen het Atlantich Pact	38
Wat dan?	39
Progressiever dan de Russen	41
Gerechtigheid en vrijheid	42
Niet: Anti-communistisch	44
De democratie gaat er aan!	45
Militarisme en Sociale Gerechtigheid	46
Eerlijk en vrij	47
Kerk-militarisme-communisme	47
Niet eenvoudig Geloofsgehoorzaamheid	49
Steeds weer: Het Geloof in Jezus Christus	50
In deemoed	51
Niet een blok, maar de Heer	51

KERK EN ATLANTISCH PACT

Ik kan mij voorstellen, dat er mensen zijn, die vragen: Is dit nu een onderwerp, dat door „Kerk en Vrede” moet worden behandeld?

Het antwoord hierop moet luiden: Het Atlantisch Pact is juist een onderwerp, waarover de kerk zich moet uitspreken, wil die kerk trouw blijven aan de haar door de Heer gegeven Opdracht.

Met opzet spreek ik nu van „kerk” — niet van „Kerk en Vrede”. Wij zijn er immers van overtuigd, dat „Kerk en Vrede” alleen maar een nood-instituut is. Wat „Kerk en Vrede” vanuit het Evangelie over militarisme en oorlog getuigt, behoorde het normale getuigenis van de kerk te zijn.

De Boodschap van de Kerk is de Boodschap van de Bevrijding.

God heeft op deze wereld, temidden van de mensheid, een Gestalte geplaatst en over Hem tot ons gezegd: „Deze is Mijn geliefde Zoon — hoort Hem”. Wij geloven als christenen, dat in deze Jezus Christus Heil en Perspectief gegeven is voor mens en mensengemeenschap.

Wij geloven, dat onze rijken geen toekomst hebben, als wij geen rekening houden met Zijn Rijk. De mensheid heeft geen perspectief, wanneer zij zich niet richt naar de Zoon des mensen, Jezus Christus.

Hoe langer hoe meer kom ik tot de overtuiging, dat de Levende Kerk de enige plek ter wereld is, waar een werkelijk Bevrijdend Geluid kan opklinken over de benauwende situatie, waarin wij verkeren.

De diplomaten en de generaals, de bankiers en de groot-industriëlen — zij kunnen onmogelijk een andere richting aanwijzen, dan die, waarin de wereld nu gaat. Zij zijn de gevangenen van het systeem. Zij zijn, in het beste geval: tegen hun wil, de slaven van het Fatum der feitelijkheid. Er is maar één plek, waar niet alleen de sociaal-oekonomische, en de politie-

ke feitelijkheid ernstig genomen wordt, maar waar tegelijkertijd met *de even reële andere Feitelijkheid van het Evangelie* wordt gerekend — die plek is: de Levende Kerk. Daar mag de Boodschap van de Bevrijding klinken, omdat God spreekt: „Deze is Mijn geliefde Zoon — hoort Hem.”

Het Nieuwe Testament spreekt, vanuit de Boodschap van Het Rijk, van onze verantwoordelijke Opdracht ten aanzien van deze wereld.

Het Oude Testament doet dit ook. De profeten: Amos, Jesaja, Jeremia, hebben alle belangrijke nationale en internationale gebeurtenissen met het Woord Gods begeleid.

Voor hen die willen horen en gehoorzamen, is het Woord Gods ook nu te vernemen. De God van het Oude en het Nieuwe Testament laat ook nu onze wereld niet in de steek.

Het is daarom bijbels volkomen verantwoord, wanneer de Kerk zegt, dat het tot haar Opdracht behoort, over een zo wereldbeheersende aangelegenheid te spreken als het Atlantische Pact.

Dit spreken is een onderdeel van de Verkondiging van het volle Evangelie.

HET EIGEN GELUID DER KERK

De Kerk zal in de huidige situatie een eigen Geluid moeten laten horen.

Zo immers was het ook in de jaren 1939—1945.

De Levende Kerk liet zich niet gelijkschakelen met Duitsland of met Engeland.

Dat betekende niet, dat de kerk zich in die jaren gedroeg, alsof alle katten grauw waren, alsof er geen verschil was tussen het Duitse nationaal-socialisme en de Engelse democratie.

Dat betekende wel, dat de Levende kerk, in naam van de Heer, in naam van Het Rijk, zich verzette zowel tegen de Duitse nazi-praktijken als tegen de Engelse bombardementen.

De Levende Kerk heeft het in de jaren 1939—1945 openlijk moeten verkondigen: Als het waar is, wat God spreekt: „Deze is Mijn geliefde Zoon — hoort Hem” — dan wijzen zowel Hitler als Churchill ons een weg, die geen reddend perspectief kan openen voor Europa en de wereld.

Tijdens de tweede wereldoorlog werden christenen geroepen een eigen weg te gaan — de *derde* weg. Dat was moeilijk. Het was een weg, „niet naar de mens”. We hebben van het verdriet van deze „vreemdheid” geweten — buiten het kamp en binnen het kamp.

De derde weg... niet gelijkgeschakeld worden met Duitsland, maar ook niet met Engeland-Amerika-Rusland! Omdat deze derde weg in de jaren '39—'45 zo weinig (en vaak helemaal niet) bewandeld is, dáárom gaat het nu zo slecht. Dáárom verkeren we nu internationaal in een chaos, groter dan vóór '39. Dáárom zijn we druk bezig, net 10 jaar na het begin van de 2de wereldoorlog, de 3de voor te bereiden.

We hebben onze krachten op een verkeerde wijze gebruikt. We gingen 1939—'45 de derde weg niet. En daarom kunnen we na 1945 ook de kracht niet opbrengen de derde weg te gaan.

Het „verzet der kerk” was vóór 1945 eenzijdig. Daarom was er niet een reddend „verzet der kerk” na 1945.

De Levende Kerk heeft ook nu een *eigen* Geluid te doen horen.

Zij doet niet mee met de Hetze tegen Sowjet-Rusland. Zij holt niet achter Amerika aan. Zij holt evenmin achter het Russische communisme aan.

Zij heeft een eigen oordeel.

Want zij heeft haar eigen Heer.

De Heer, van wie God spreekt: „Deze is Mijn geliefde Zoon — hoort Hem.”

DE KERK LAAT ZICH NIET INSCHAKELEN

Van alle kanten probeert men de kerk in te schakelen in het anti-Russische (oorlogs)-front.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Dean Acheson haalde in zijn rede, gehouden bij de plechtige ondertekening van het Atlantische Pact (4 April '49) twee Bijbelteksten aan, één uit het O.T. en één uit het N.T.

Uit het O.T.: Ps. 46 : 1 „God is ons een toevlucht en een sterkte, een beproefde hulp in benauwdheid”. Toepassing: dit geldt ook van het Atlantische Pact.

Uit het N.T.: Matth. 18 : 7: „.....wee de mens, door wie de ergernis komt.” Toepassing : dit is een waarschuwing aan de Russen!

De Kerk moet protesteren tegen een dergelijk goddeloos gebruik van de Bijbel. Onder de naam van God wordt een afgod gediend. Jahweh wordt genoemd, maar de Baäl is bedoeld.

Het gaat hier niet om de God van Jezus Christus. Het gaat om Mars, of, misschien juist, om Mammon.

MONTGOMERY IN DE RIDDERZAAL

Hetzelfde geldt van de rede, die veldmaarschalk Montgomery 15 Juli '49 in de Ridderzaal in Den Haag heeft gehouden. Het is de moeite waard deze toespraak eens in zijn geheel te lezen. Hij is opgenomen in het September-nr. (1949) van „Ons Leger”, Algemeen Orgaan voor de Nederlandse Krijgsmacht.

Met ronde woorden heeft Montgomery het karakter van de moderne oorlog getekend:

„Heden ten dage is de oorlog totaal; hij omvat alle takken van het nationale leven.....”

„De gehele natie, iedere man, vrouw en kind, is er bij betrokken.”

„De vijand is het communisme, dat een religie is en anti-

christelijk. Als een christensoldaat, die trouw is aan de christelijke idealen, die ik U zo-even heb omschreven, verklaar ik een vijand van het communisme te zijn en van alles wat het belijdt.

Het is mijn overtuiging, dat de volkeren van vandaag in oorlog zijn met het communisme. Men noemt het vaak de „koude” oorlog, maar het is niettemin een oorlog. Het is mogelijk, dat deze worsteling tussen Communisme en Democratie ons tenslotte zou kunnen voeren tot een „hete” of gewapende oorlog.”

Dit zijn woorden in de Ridderzaal gesproken door de man, in wiens handen de opperste leiding is gelegd in het geallieerd verband der Westerse Unie.

Montgomery dient zich aan als een christen-soldaat.

De Kerk zal het karakter van Montgomery niet mogen aantasten. Zij heeft geen reden aan te nemen, dat Montgomery niet subjectief-eerlijk gemeend heeft wat hij zei.

Maar — de Levende Kerk legt zich niet bij subjectiviteiten neer. Is dit niet de verworpenheid van de theologische strijd der laatste decennia?

De Levende Kerk zal deze Boodschap van Montgomery confronteren met de Objectieve Boodschap van het Evangelie.

En dan zal de Kerk moeten zeggen: Als het wáár is wat God spreekt over Jezus Christus: „Deze is Mijn geliefde Zoon — hoort Hem” — dan kan het niet waar zijn wat Montgomery hier gezegd heeft. Een totale oorlog is op geen enkele wijze acceptabel of excusabel te maken in het Aangezicht van Jezus Christus.

Terwille van het volk, terwille van de concrete mensen, moet de Kerk het gebruik van het woord „Christen-soldaat” in de rede in de Ridderzaal als een blasfemie brandmerken.

We mogen dus niet met Réveille, Veertiendaags tijdschrift

ten behoefte van de Nederlandse Protestantse Militairen ¹⁾ jubelen:

„Daar stond een leider“, „een grote onder de groten.“

„Het ontroert om zo'n beroemd man, die met lauweren is overdekt, zo eenvoudig te horen spreken over de grondslagen van de westerse cultuur en te horen zeggen, dat naar zijn mening het christendom daarvan de hoekpijler is.“

Wat dit geschrijf nog met het Evangelie te maken heeft is mij een raadsel.

Wat Réveille schreef was erger dan wat Montgomery zei.

De Levende Kerk moet spreken over het Atlantische Pact.

Want van alle kanten wordt ons volk — bewust of onbewust — belogen en bedrogen. Dat hoort bij iedere oorlogsvorbereiding.

HOE „MEN“ ER OVER DENKT

De voorstelling, die zo langzamerhand — steeds weer opnieuw gepropageerd wordt door een eenzijdige pers-, radio- en filmvoorlichting — bij zeer grote groepen van ons volk over de internationale situatie is ontstaan, is de volgende:

Het had aardig goed kunnen gaan in de wereld, wanneer Rusland maar niet na het einde van de 2de wereldoorlog de zaken in 't honderd had laten lopen. Nu staat Rusland gereed om de sprong te wagen naar het Westen.

Wanneer Rusland komt, dan krijgen we precies hetzelfde als onder de nationaal-socialistische bezetting: terreur, dictatuur en concentratiekampen. Dat zal ons werkelijk niet voor de tweede maal overkomen — ons niet en vooral onze kinderen niet!

¹⁾ Réveille 3de Jaargang no. 16. Het artikel is van Kolonel Ds A. T. W. de Kluis.

't Is jammer... maar 't móét: we moeten ons bewapenen. Desnoods moeten wij de eerste klap geven. Gelukkig (zo kon men tot voor kort horen) heeft Amerika de atoombom wel en Rusland niet.

Vele socialisten zeggen: beter een kapitalistische maatschappij met de mogelijkheid van een positief gerichte oppositie, vrijheid van spreken en vrijheid van organisatie — dan een „socialistische” maatschappij zonder vrijheid, zonder oppositie-mogelijkheid, maar mét een permanente terreur en een continue vrees-verspreiding.

Vele kerkmensen zeggen: als de Russen het te vertellen hebben, dan wordt de kerk vervolgd, dan is het gedaan met de vrijheid van de Evangelie-verkondiging. De Rooms-Katholieke Mindszenty en de Lutherse Ordasz zijn allebei gevangen genomen.

Daarom moeten we ons sterk maken in ons verzet tegen Rusland. Geen enkel land kan dat op z'n eentje met enige kans van slagen doen. Daarom ligt hier een taak voor vele landen en staten tezamen.

Resultaat: het Atlantisch Pact — de aaneensluiting van de Verenigde Staten, Canada, Groot-Brittannië, Nederland, België, Luxemburg, Denemarken, Noorwegen, IJsland, Frankrijk, Portugal, Italië. Als het strategisch noodzakelijk blijkt te zijn, dan zullen we Franco-Spanje er ook wel bij moeten betrekken.

Ieder mens, die met beide benen op de grond wil staan, zegt van dit Atlantisch Pact: 't Is akelig, maar 't moet. Je kunt de Russen toch niet zomaar over je heen laten lopen?

Alle regeringen ratificeerden daarom ook het Pact. Op 12 Mei '49 stemden slechts 6 van de 333 leden van het Engelse Lagerhuis tegen, onder wie 2 Labour-leden. In Nederland stemde, behalve de communistische Kamerfractie, niemand tegen, ook geen enkele socialist.

DOOR NIEMAND GESTOORD

Intussen reizen de militaire opperhoofden de wereld rond — en alle mogelijke vergaande, millioenen mensenlevens tref-fende, beslissingen worden genomen... over de hoofden der millioenen heen!

En wanneer Professor Banning, vanuit zijn christelijk ge-loof én vanuit zijn socialistische overtuiging durft te zeggen, dat het Atlantisch Pact „een teken is van onze beklemmende geestelijke onmacht en armoede” ¹⁾, dan schreeuwt men van alle kanten: „Gij zult onvoorwaardelijk Ja zeggen!” — en Prof. Dr J. Barents heeft de treurige moed te spreken (als christen? als socialist?) van „geperverteerde stichtelijkheid” ²⁾.

Zo denkt een zeer groot deel van ons volk. Ik zeg dit niet om met stenen te gooien. Ik kan het mij levendig voorstellen, dat men in alle angst en verlegenheid het Atlantisch Pact als een reëel redmiddel accepteert.

Pers, radio, film hetzen maar door.

En de kerk zwijgt. Met ronde woorden antwoordt b.v. de Ned. Herv. kerk in het geschrift „Fundamenten en Perspectieven van Belijden”, naar aanleiding van haar eigen constatering dat „de regering de roeping heeft, op het aan haar opzicht toevertrouwde gebied van het openbare leven, zelf in haar ambt naar Gods geboden te handelen en dat leven dienover-eenkomstig te ordenen” op de vraag wat dit nu eigenlijk in de praktijk betekent: „De Synode besloot, deze vragen open te laten; in de hoop dat de kerk in komende tijden hierin groter klaarheid en eenstemmigheid zal ontvangen.” ³⁾

De diplomaten en de legeraanvoerders kunnen rustig hun gang gaan. *Er is niemand, die hen storen zal.* De kerk zeker niet.

1) „Tijd en Taak” 26-3-'49.

2) „Het Vrije Volk” 6-5-'49.

3) Fundamenten en Perspectieven van belijden. 1949, 36, 57.

AMERIKA

Wij willen nu eerst een ogenblik zien naar de grote tegenstanders: Amerika en Rusland.

Vooraf echter deze opmerking: wanneer we over Amerika en over Rusland spreken, dan gaat het over de *systemen* en de achtergronden achter die systemen. Dat er ook „goede Amerikanen” en „goede Russen” zijn, zal, na enig nadenken, ieder wel willen toegeven. Daar gaat het hier niet om — hoe belangrijk overigens een dergelijke constatering is (we leren in deze tijd met hoe langer hoe minder blij te zijn).

Eerst dan Amerika.

Amerika is de eerste wereldmacht. Het is, heeft iemand gezegd, het rijkste land van de aarde, de grootste goederen-producent, de grootste waren-exporteur, het grootste kapitaal-reservoir, de grootste crediet-gever en de grootste militaire macht, die ooit in de geschiedenis is opgetreden.

Amerika is het land van „free enterprise”, van de vrije concurrentie, van het nieuwe kapitalisme. De reactie, na Roosevelt's dood, tegen de New Deal is veelzeggend. En wanneer Trumans plannen in zijn „Fair Deal” te ver gaan, dan is ook dadelijk de reactie (we denken hier allereerst aan de rechtse Republikeinen) paraat om af te remmen.

Daarom is Amerika niet alleen tegen het communisme, maar ook tegen een radicaal democratisch socialisme. De oeconomische vrijheid van beweging moet zo groot mogelijk blijven.

MILITAIR EN POLITIEK STRATEGISCH

Militair is Amerika ongelooflijk sterk. Het spant zich tot het uiterste in, zijn bewapening tot een waanzinnige hoogte op te voeren. Alles wordt hieraan ondergeschikt gemaakt.

Dr Edwin G. Nourse, één van de medewerkers van Truman, deelde 5 April '49 mee, dat de Verenigde Staten elke week

300 miljoen dollar voor de defensie uitgeven — dit is: 43 miljoen dollar per dag!

Voor het onderwijs wordt slechts 2 % van dit bedrag per dag uitgegeven en voor het bouwen van huizen evenzo.

Eind '49 werd Truman's militaire begroting voor 13.5 miljard dollar geaccepteerd. Voor de ontwikkeling van de atoom-energie werd bij de begroting 1951 een bedrag van 817 miljoen dollar vastgesteld.

71 % van de gehele Amerikaanse begroting is bestemd — zo verklaarde President Truman — voor oorlogsdoeleinden: de kosten van oorlogen in het verleden moeten worden betaald; ook moet voor de huidige „beveiliging” van de Verenigde Staten en z'n satellieten worden gezorgd.

Ook politiek strategisch is Amerika onnoemlijk sterk ¹⁾).

In Japan heeft Amerika alles te zeggen — vandaar dat het kapitalisme er hoogtij viert.

Op de Filippijnen bezit Amerika 23 steunpunten. Groenland en IJsland kunnen, als 't nodig is, gemakkelijke „springplanken” zijn.

„Alaska is naast Groenland de tweede hoektoren van de Amerikaanse poolverdediging. Alaska moet de Verenigde Staten verdedigen tegen aanvallen van Oost- en Midden-Azië uit, Groenland tegen die uit Noord- en West-Europa.” ²⁾

Turkije en Griekenland worden militair gesteund: van Juni '49—30 Juni '50 bedraagt deze hulp 195 miljoen dollar.

Wat Italië betreft: de bemoeïing van Amerika bij een der laatste stemmingen ligt ons nog vers in het geheugen; deze bemoeïing was anti-communistisch.

Met Spanje zijn de verhoudingen ook aardig goed. En zo kan ik nog wel even doorgaan.

¹⁾ Men zoekte de landen, die nu genoemd worden, eens op in een atlas.

²⁾ Internationale Spectator 10-8-'49.

DE MARSHALL-HULP

Door de Marshall-hulp worden 18 hulpbehoevende landen geholpen. Ik twijfel niet aan de edelmoedige bedoelingen van vele Amerikanen die tot deze hulp aanspoorden (hoewel we ook niet mogen vergeten, dat een oeconomisch-sterk Europa voor de Amerikaanse export heel belangrijk is!).

Ik twijfel wel aan de reddende macht van het *systeem* van het nieuwe kapitalisme, waarbinnen deze edelmoedige bedoelingen worden benut. Wat dit systeem wilde kwam tenslotte duidelijk uit in de gehoorzaamheid aan het parool: geen verzwakking van het kapitalisme.

Het doel van het Marshall-plan wordt openlijk aldus omschreven: „Europa moet zo gauw mogelijk op de been geholpen worden om een waarborg te bieden tegen het opdringende communisme.”¹⁾

Is dit van het begin aan het doel van Amerika geweest? Moet de houding, die Rusland tegenover de Marshall-hulp heeft aangenomen, worden goedgekeurd?

De bruske afwijzing door Rusland was wel zeer negatief. Wanneer Rusland oprecht zijn wil tot medewerking had getoond en wanneer daarna de anti-Russische bedoelingen van het plan duidelijk aan den dag gekomen waren, dan zouden we Rusland niets kunnen verwijten: de afwijzing zou gemotiveerd geweest zijn. Rusland staat nu zwak in zijn motivering.

De Marshall-hulp bindt 18 landen aan Amerika. En het is nog nooit anders geweest: wiens brood men eet, diens woord men spreekt, diens daad men doet. De politiek-bindende macht van de dollar merken we overigens ook in Nederland wel.

De binding van het Westen aan Amerika gaat nog verder: de bewapening van het Westen wordt door Amerika financieel gesteund. Ook al tracht men in de Verenigde Staten de bedragen te beknibbelen — de steun gaat door en hoe nijpen-

1) Nieuwe Rotterdamse Courant 27-1-'50.

der de angst wordt, des te hoger zullen de steungelden wel worden en des te sterker wordt de binding.

Het Congres machtigde de Regering Jan. 1950 om 1100 miljoen dollar te besteden voor militaire hulp aan het buitenland (van 30-6-'50 tot 30-6-'51). 645 miljoen dollar zal dienen voor de „verdediging” van het Noord-Atlantische gebied.

In diezelfde maand zijn door 8 landen: Engeland, Nederland, Frankrijk, Italië, België, Luxemburg, Denemarken en Noorwegen de afzonderlijke wapenhulp-overeenkomsten met Amerika getekend.

In al deze landen, ook dus in Nederland, kan nu een stroom van Amerikaanse wapens: tanks, vliegtuigen, kanonnen, ook grondstoffen voor de oorlogsindustrie, verwacht worden.

AMERIKA STEUNT STEEDS DE REACTIONNAIRE MACHTEN

Ik noem tenslotte nog 3 punten: de verhouding van Amerika tot Franco-Spanje, en de politiek van Amerika in West-Duitsland en in China.

AMERIKA EN FRANCO-SPANJE

De afkeer, die Amerika heeft tegen Franco en z'n dictatuur, wordt hoe langer hoe meer op de achtergrond gedrongen, nu het ziet, dat Spanje een noodzakelijk element moet gaan vormen in het Noord-Atlantische verdedigingssysteem.

In 1949 kreeg Franco van de Chase National Bank te New York een lening van 25 miljoen dollar. Januari 1950 kreeg hij een voorschot van 12 miljoen dollar op een lening van weer 25 miljoen.

Dean Acheson heeft verklaard bereid te zijn de diplomatieke boycot van Spanje op te heffen. Wanneer er in de algemene vergadering der Verenigde Naties een voorstel gedaan wordt in deze richting, dan zal hij dit steunen.

Men heeft Franco nodig. De Franse generaal de Lattre de Tassigny, de opperbevelhebber der Westerse landstrijdkrachten stelt grote prijs op de Spaanse infanterie: deze kan goede diensten bewijzen bij de verdediging van West-Europa.

Franco zelf heeft reeds contact gezocht met Salazar van Portugal (één der partners van het Atlantic Pact) — hij wil Portugal, als 't moet, wel helpen.

Ook al heeft Acheson verklaard, dat hij door zijn veranderde houding geen morele goedkeuring hecht aan Franco's regime — het is duidelijk, dat Amerika er niet tegen op zal zien om opnieuw een monsterverbond te sluiten met een totalitair systeem (nu niet met Rusland, maar met Franco-Spanje tegen Rusland!)... om de „democratie” te „verdedigen”...

AMERIKA IN WEST-DUITSLAND

De situatie in West-Duitsland kan aldus omschreven worden: rekapitalisering, remilitarisering, renazificering.¹⁾

De Times (Londen) constateerde van de regering van de West-Duitse Republiek: „Zij is een overtuigde aanhangster van ondernemersvrijheid en onbeperkt kapitalisme”.

Mede door de invloed van de beide Amerikanen, die in Duitsland na de capitulatie grote invloed hadden, eerst Clay, nu Cloy, is het herstel van het kapitalisme een treurig feit geworden.

Het Ruhrgebied, enorm belangrijk door zijn kolen, staal en ijzer, wordt hoe langer hoe meer ingeschakeld in het anti-Sowjetfront.

1) Aldus Dr Hugo Kramer : Neue Wege, Mai 1949, 239.

De nazi Heinrich Dinkelbach, die tot 1945 directeur was van de Vereinigte Stahlwerke, heeft nu de leiding van de gehele staalproductie in het Ruhrgebied.¹⁾ Heinrich Kost, lid Stahlhelm en N.S.D.A.P., door Hitler bevorderd tot Wehrwirtschaftsführer, is nu directeur-generaal der Deutsche Kohlenbergbau Leitung. Heinrich Abs, Hitlers grootste financier, speelt een belangrijke rol als chef van de Deutsche Bank.

Dit zijn maar een paar namen en enkele feiten. Maar ze zijn aan te vullen met vele tientallen... en elk feit is weer even verbijsterend.

Is dit nu het resultaat van de 2de wereldoorlog?

De oude nazi's — onder hen zijn mannen, die het „Zyklon-Gas“ voor de gaskamers hebben geleverd! — hebben het op de meest gevaarlijke punten (de zware industrie, de oorlogsbedrijven, de financiële transacties daarmee verbonden) weer te vertellen.

Dit is de schuld van Amerika, dat grote kansen onbenut liet, dat elke poging van internationalisatie, socialisatie of nationalisatie van de Ruhr-industrie, bewust tegenwerkte.

Adenauer, de kanselier van de West-Duitse Republiek, is het met deze gang van zaken eens. West-Duitsland merkt: men heeft ons nodig voor de verdediging van Europa. Een nieuw (of: een oud?) zelfbewustzijn ontwaakt.

De hermiliterisering van West-Duitsland staat voor de deur. Adenauer heeft er al met de Hitler-generaal Von Manteufel over gesproken. Van ontmanteling der Duitse oorlogsindustrie zal binnen korte tijd wel met geen woord meer gerept worden. West-Duitslands industrie en zijn mensen zullen worden ingeschakeld in het verdedigingsplan van het Atlantisch Pact.

Bovendien zal West-Duitsland op de één of andere wijze een antwoord moeten geven op de hermiliterisering van Oost-Duitsland. De Duitse Demokratische Republiek vormt via

¹⁾ Men leze de artikelen in „Vrij Nederland“ van 8-10-'49 en (vooral) van 28-1-'50.

„Polizeibereitschaften" een nieuw volksleger. De militaire reactie in West-Duitsland zal niet uitblijven.

Intussen lijdt West-Duitsland onder het vluchtelingen-probleem... er zijn er nu 9 miljoen — en dit aantal groeit elke dag.

En tenslotte moeten we nog noemen: de werkloosheid. Het officiële aantal begin Jan. '50 bedroeg 1.800.000. In werkelijkheid zijn er dus nog veel meer. $\frac{2}{3}$ van deze werklozen zijn jongeren tussen de 18 en 25 jaar. De sociaal-democratische Prof. Nölting heeft gezegd: „Een jeugd zonder hoop is voor iedere maatschappij sociaal dynamiet". Hij zal er wel bij gedacht hebben: zeker voor de onze.

Het blijft een akelig maar helaas onweersprekbaar feit: Amerika heeft West-Duitsland aan het kapitalisme, het nationalisme en het militarisme uitgeleverd. Het heeft werkelijk progressieve Duitsers — die zijn er ook! — niet geholpen na de oorlog iets van een gezonde, allereerst sociale, democratie in West-Duitsland op te bouwen.

CHINA

Zoals de politiek in West-Duitsland een voortdurend steunen en bevorderen is van de reactionnaire conservatieve krachten, zo is het ook met de politiek in China.

Jarenlang heeft Amerika hulp geboden aan de corrupte regering van Tsjiang Kai Sjek. De Kwomintang-regering werd ondersteund. De armoede in China werd in de hand gewerkt door de Amerikaanse interventie. Agrarische hervormingen, die in China een eerste vereiste zijn, werden door Amerika stelselmatig tegengehouden. Welk een voze en bedorven zaak deze Chinese affaire is wordt in een Amerikaans witboek van meer dan 1000 bladzijden uiteengezet.

F. Sternberg schreef in 1948: „Het grote gevaar is thans voor China, met zijn vijfde van de wereldbevolking, dat het

een satelliet van de Sowjet-Unie wordt en dat niet slechts omdat de Russen militair sterker zijn — dat was Japan ten opzichte van China ook — maar omdat zij de kunst verstaan de machtige tendenzen, die heden ten dage heel China fundamenteel veranderen, voor hun expansieve offensief te benutten." ¹⁾ Sternberg wijst dan op de noodzakelijkheid van sociale en agrarische hervormingen in China en de opbouw van de industrie.

Zijn conclusie luidt: „Tot nog toe hebben de Amerikanen op dit beslissende punt tegenover de Russische uitdaging gefaald." En dit is zo gebleven.

Midden October 1949 viel Kanton in de handen der Chinese communisten. De regering Mao-Tse-Toeng is nauw met Sowjet-Rusland verbonden.

ANGST

Tenslotte moet gewezen worden op de psychose, waardoor Amerika is aangetast, in zijn houding tegenover de communisten. Witch-hunting : heksenjacht — daarmee is de communistenvervolging het beste te typeren. In 1949 werden 11 bestuursleden van de communistische partij enkele maanden opgesloten; zij werden ervan verdacht op gewelddadige wijze de Amerikaanse regering te zullen omstoten.

Overigens... iets van deze hysterie beginnen we ook al in Nederland te merken (en men schijnt niet in te zien dat men allereerst zichzelf daarmee een brevet van onvermogen uitreikt).

Een economische crisis dreigt in Amerika. Men is gevangen in een heilloze fataliteit — wat zou er b.v. in Amerika gebeuren als de wapenfabricage eens zou worden stopgezet? Men

¹⁾ Fritz Sternberg : Hoe houden wij de Russen tegen zonder oorlog? 1948, 30.

moet er mee doorgaan... Het getal werklozen was eind Jan. '50 gestegen tot 4.480.000 op een totale bevolking van 150 miljoen. 6 % van alle arbeiders is werkloos. De angst voor werkloosheid doortrekt het bestaan van tallozen.

De situatie wordt er niet beter op, nu ook in Amerika de generaals verdacht veel te vertellen hebben en zij hoe langer hoe meer de richting van de politiek gaan bepalen.

Zuid-Oost-Azië dreigt nu het gebied te worden van de gevaarlijkste internationale spanningen. Daarom wordt het zwaartepunt van de strategie vooral naar de Stille Oceaan verplaatst.

Het wantrouwen tegenover Rusland doet Amerika zware atoombombwerpers type B-36 bouwen, de H-bom zal nu worden vervaardigd... en zo maar verder.

AMERIKA: KANS.....

Stanley Jones vat de hele problematiek samen in een vraag en een antwoord: „Wat is dus eigenlijk Amerika? Amerika is een *kans*: een kans ten goede of ten kwade”.¹⁾

Over de kans ten kwade is genoeg gezegd. We zijn daar ook wel diep van overtuigd.

De kans ten goede is er ook. In de herfst van 1948 werd Truman herkozen — 't was een grote verrassing dat dit geschiedde, een bewijs van de goede wil van velen.

De rijkdommen die Amerika bezit, de vrijheid en de democratie die het niet wil loslaten — dit alles zijn kansen. Hoe zullen ze worden gebruikt? Zullen ze op een andere wijze worden gebruikt dan nu het geval is?

Met Stanley Jones vragen we: „Is ons tegenwoordig Amerika christelijk genoeg, is het democratisch genoeg om

¹⁾ E. Stanley Jones, Christus langs de Amerikaanse heirweg, 1947, 58.

zichzelf en de toekomst der wereld te herscheppen? Het lot der mensheid hangt af van het antwoord op die vraag".¹⁾

Amerika is een kans.

Een kans ten kwade.

Of een kans ten goede.

RUSLAND

Na onze opmerkingen over Amerika mogen er nu enkele volgen over Rusland.

Wij weten, dat in onze tijd, ook in ons land, een wonderlijke overprikkeldheid heerst, wanneer het over Rusland gaat. Wie ook maar één ander dan een volkomen-afwerend geluid over Rusland doet horen, ligt er bij de meeste nette Hollanders volkomen uit.

Niettemin geloof ik, dat het tot onze opdracht als christenen in deze tijd behoort, dat wij aan deze hysterie niet toegeven. Zoals wij voor 1939, na 1939, en na 1945 eerlijk hebben trachten te staan tegenover Nazi-Duitsland — dit heeft onze blik niet vertroebeld maar juist verscherpt — zo hebben wij ook eerlijk te staan tegenover het communistische Rusland. (Deze vergelijking wil overigens niet suggereren, dat nazisme en communisme „precies hetzelfde" zijn, zoals de algemene mening luidt).

DE MYTHE VAN DE GERECHTIGHEID

Iedere eerlijke beoordeling van de Revolutie, die in 1917 in Rusland uitbrak, zal moeten luiden: hier was de wil aanwezig om een maatschappij op te bouwen, waarin de fouten van het kapitalistische stelsel zouden worden vermeden. In deze revolutie was de drijfkracht: de drang naar een rechtvaardige maatschappij.

1) blz. 59.

Niet de mythe van het ras, zoals dat bij het nationaal-socialisme het geval was, maar de mythe van de gerechtigheid, leefde in en achter de October-revolutie.

Wij weten, hoe Rusland daarna een verwoede oorlog heeft moeten voeren tegen de interventie van de geallieerde legers. Churchill heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld.¹⁾

Deze interventie-oorlogen hadden maar één doel: de vernietiging van de Russische Revolutie. De achtergrond van deze vernietigingswil was niet in de eerste plaats de toorn over de door Rusland (in Februari 1918) geschrapte buitenlandse staatsschulden, ook niet de verontwaardiging over de afzonderlijk gesloten vrede (van Brest-Litowsk) — de oorzaak is te vinden in de vrees, dat inderdaad in Rusland de kapitalistische fundamenteën der samenleving wel eens onherstelbaar zouden kunnen zijn aangetast.

Terecht heeft men er op gewezen, dat het Rusland-van-nu nog last heeft van de angst, in z'n kinderjaren ontstaan. Met de woorden van Prof. Dr I. J. Brugmans (geen communist!): „Het wantrouwen van de Sowjet-Unie ten opzichte van de andere mogendheden, dat tot op de huidige dag waarneembaar is, gaat terug op de eerste jaren na de October-revolutie, toen het buitenland alle moeite heeft gedaan het bolsjewistische regime ten val te brengen".²⁾

Evenmin als wij ten opzichte van het nazisme zwegen over het onrecht van de vrede van Versailles — evenmin zullen we ten opzichte van het communisme zwijgen over het onrecht van de interventie-oorlogen.

Ik herhaal (het blijkt nodig): dit betekent allerm minst de grote, door Sowjet-Rusland in zijn buitenlandse politiek gemaakte fouten goed te praten (o.a. de herhaalde veto's in de U.N.O., de wijze waarop de Marshall-hulp van de hand gewezen is, enz.).

1) Vgl. K. Zilliacus. I choose peace, 1949, 35-40.

En I. Deutscher. Stalin. A political biography, 1949, 210.

2) I. J. Brugmans, Kantelend tijdperk, 1947, 46.

DE OORLOG TEGEN HET KAPITALISME

Wat velen bij de beoordeling van Rusland vergeten is dit: Rusland verklaart in staat van oorlog te verkeren tegen de kapitalistische bedreiging van rondom.

In een oorlog worden *alle* middelen gebruikt, die de realisering van het doel kunnen bevorderen. Dit was én in de eerste én in de tweede wereldoorlog een algemeen aanvaarde waarheid, die in praktijk werd gebracht. Dit is nu weer het geval bij de voorbereiding van een eventuele derde wereldoorlog.

Oorlog betekent — we hebben het bij de militaire acties in Indonesië opnieuw kunnen zien — : als het moet (en wanneer het moet, dat zullen de omstandigheden wel uitwijzen) dan heiligt het doel *alle* middelen.

Rusland paste deze algemeen aanvaarde regel ook toe in zijn anti-kapitalistische oorlog.

Rusland had de vrijheid in westerse zin nooit gekend. Er was na 1917 minder dan ooit aanleiding om een grotere vrijheid in te voeren. Oorlog en vrijheids-vergroting gaan nooit en nergens samen.

En uit Ruslands historie én uit de structuur van de oorlog wordt de meedogenloze vervolging en uitroeiing van elke oppositie verklaarbaar. Het blijft een vreemd verschijnsel, dat zeer velen in Nederland wél „de omstandigheden” in discussie brengen wanneer het over Pakisadji en Peniwen gaat, maar dat men weigert met „de omstandigheden” te rekenen, wanneer het over Rusland en de daar geschiede(nde) geweldsdaden gaat.

Maar evenmin als de *verklaring* van wat in Pakisadji en Peniwen gebeurde een *goedkeuring* of *verdediging* daarvan betekent, evenmin is dit natuurlijk met de Russische gruwelen het geval.

DOEL EN MIDDELEN

De angstige vraag, die ten aanzien van Sowjet-Rusland moet worden gesteld is deze : is het *doel*, de communistische samenleving, niet onbereikbaar geworden door de *middelen*, die werden en worden gebruikt ?

Dezelfde vraag over doel en middelen hebben we ook in de jaren van de 2de wereldoorlog gesteld. We weten, dat de middelen die we gebruiken, zich wreken in het doel dat we bereiken. De geschiedenis na 1945 is een vreselijk bewijs voor de waarheid van deze uitspraak.

Zo vragen we ook ten opzichte van Rusland : kan een rechtvaardige maatschappij worden bereikt door de middelen van dictatuur en terreur, een sterk nationalisme en een sterk militarisme?

HET RUSSISCHE MILITARISME

Het is niet overbodig er met nadruk op te wijzen, dat het Russische militarisme even tyranniek is als het elders op de wereld voorkomende. 't Is op 't ogenblik zo'n beetje mode, dat in communistische kringen druk over „de vrede” gesproken wordt... en dat klinkt in de oren van velen aardig anti-militaristisch.

Vergeten we echter niet, dat artikel 132 van de Sowjet Grondwet (van 1936) zegt : „Dienst in het Rode Leger is een verplicht voor de burgers van de U.S.S.R.”

Niet meer het leger als geheel legt de eed van trouw af, maar iedere Russische soldaat doet dit nu apart... Hij knielt voor het vaandel en kust het plechtig.

23 Febr. 1944 sprak Stalin : „Om de oorlog te winnen moet

men de tegenstander tot aan de rand van de afgrond dringen en hem dan naar beneden storten".¹⁾

Prof. Ellsworth Raymond heeft in een artikel in de Saturday Evening Post meegedeeld, dat leger, vloot en luchtmacht in Rusland nog altijd 3½ miljoen man tellen. Het enorme militaire apparaat eist onder meer de halve katoenoogst op voor de militaire kleding, terwijl de helft van de vleesproductie voor de militairen is bestemd.²⁾

In het maandblad „Nu" (orgaan van de Vereniging Nederland-U.S.S.R.) wordt, in het nr. van Februari 1950, een artikel gewijd aan: „23 Februari. Dag van het Sowjet-leger". Uitvoerig worden alle heldhaftige prestaties van dit „echte volksleger van arbeiders en boeren" opgesomd.

Het Sowjet-leger heeft nog een taak, zegt de schrijver: „De ontwikkeling van de politieke situatie heeft duidelijk bewezen, dat het Sowjet-leger zijn rol van beschermer van de socialistische opbouw nog steeds moet blijven spelen." Wie aanvalt moet rekenen met de zekerheid, dat hij met gelijke munt betaald zal worden".

Het artikel eindigt aldus:

„Het Sowjet-leger is onoverwinnelijk door zijn geest van vrijheid, democratie en socialisme. Het is niet alleen door getal en uitrusting het sterkste leger ter wereld, maar vooral daarom zo machtig, omdat het, dag en nacht, op wacht staat voor de vrijheid der volkeren, voor de zaak van de vrede tegen elke oorlogs-ophitsing en voor het socialisme, dat de droom is van alle werkers op deze aarde".

De communisten zijn tegen het Amerikaanse militarisme maar vóór het Russische militarisme — dat is nodig tegen de dreiging van Amerika.

Précies zo zijn de Amerikanen tegen het Russische milita-

1) „Stalin spricht". Die Kriegsreden vom 3-7-'41 bis zum 9-5-'45, S. 128.

2) Van het artikel uit de Saturday Evening Post van 5-11-'49 verscheen in „Tijd en Taak" 3-12-'49 en 10-12-'49 een uitvoerig overzicht.

risme maar vóór het Amerikaanse militarisme — dat is nodig tegen de dreiging van Rusland.

Doel en achtergronden verschillen bij Amerika en Rusland. In de praktijk is beider militarisme gelijk: atoombomben, H-bomben, bacteriologische verdelgingsmiddelen zullen beide gebruiken als de oorlogsnoodzaak het eist.

In deze dagen (begin 1950) wordt door de communisten een felle actie gevoerd waarin de havenarbeiders van Rotterdam, Amsterdam en Zaandam worden aangespoord, geen Amerikaanse wapens te lossen. „Allen één tegen de oorlog”, roept het manifest van de Nederlandse Vredesraad.

Dit is misleidende propaganda. Men zet er niet bij, dat de havenarbeiders zouden worden aangespoord wél wapens te lossen als het maar Russische waren.

Zoals overal wordt ook in Rusland de productie van verbruiksgoederen bij de defensie-versterking achtergezet. Overal ter wereld, in Engeland en Nederland, in Amerika en Rusland, geldt immers de leus: Kanonnen voor boter.

Maar wij geloven: met de middelen van het moderne totalitaire militarisme is geen doel te bereiken, dat het bereiken wáárd is; zeker niet een samenleving in Gerechtigheid en Vrijheid.

INVLOEDSSFEREN ENZ.

Zoals Amerika z'n invloedssferen en springplanken en afzetpunten heeft, zo heeft ook Rusland z'n invloedssferen enz. Maar — één blik op de wereldkaart kan ons doen zien, dat Rusland strategisch veel en veel minder sterk is dan Amerika.

In een V.N. art. wordt de situatie voor Rusland aldus omschreven: „Rusland blijft „opgesloten” in Oost-Zee en Zwarte Zee, die gemakkelijk kunnen worden „gekurkt”. Zijn stormloop op de Middellandse zee (Triëst, Griekenland, de Turkse

zeeëngten) is mislukt. De IJszeehavens zijn voor grote maritieme ondernemingen onbruikbaar. En China is omgordeld door bogen van eilanden, die de binnenzeeën hermetisch kunnen afsluiten, juist van de punten uit, door Amerika bezet." 1)

Rusland staat er lang niet zo stevig voor als Amerika. En wee, wanneer Rusland aanspraak zou maken op steunpunten, die even gevaarlijk-dicht bij Amerika zouden liggen als de Amerikaanse steunpunten nu bij Rusland gelegen zijn!

In Oost-Europa heeft Rusland zijn invloedssfeer — maar met grote moeilijkheden. Naast de naam van bijna ieder land, waarin Rusland zijn invloed heeft, is de naam te zetten van een — al dan niet vermoorde — tegenstander: Polen (Gomulka), Bulgarije (Dimitrow, Kostow), Hongarije (Rajk), Griekenland (Markos), Yugo-Slavië (Tito).

Rusland doet alle mogelijke moeite om het Oost-blok (waartoe, behalve de genoemde landen ook Tsjecho-Slowakije, Roemenië, Oost-Duitsland behoren) tot een zo sterk mogelijke ideologische, economische, politieke en militaire eenheid te maken.

Wie zich niet onvoorwaardelijk voegt naar de wil van Moskou moet verdwijnen. Wie, op welke wijze ook, de belangen van het eigen land de voorrang geeft boven die van Rusland, wordt met geweld tot de orde geroepen.

Dat dit niet gelukt bij Tito van Yugo-Slavië betekent een zwakke plek in Ruslands Oostblok. Rusland moet immers volkomen over zijn satellieten kunnen beschikken; geen enkele vorm van zelfstandigheid tegenover Rusland kan worden getolereerd — dat is een militaire noodzakelijkheid van de eerste orde. Het verwondert mij altijd, dat mensen, die het militarisme aanvaarden, deze noodwendigheid bij Rusland niet willen inzien.

De breuk van Tito met Moskou is vrij radicaal. Dit blijkt uit de relaties, die Tito heeft aangeknoopt met Londen en Washington. Een handelsaccoord met Engeland, credieten uit

1) Vrij Nederland, 5-11-'49.

Amerika etc., moeten Yugo-Slavië door deze crisis heen helpen.

De felle strijd tegen de „nationalistische afwijkingen” zal zonder twijfel worden voortgezet. De Kominform zal hierbij internationaal nuttige diensten bewijzen.

De rigoureuze zuiveringsacties in de communistische partijen van alle landen — begin '50 kwam Oost-Duitsland aan de beurt — wijzen in dezelfde richting: de eenheid in het Oost-blok moet bewaard blijven óf zij moet geschapen worden — de gevaren van rondom zijn groot!

Rusland schrikt daarbij niet terug voor weerzinwekkende processen: het proces in Hongarije, tegen Rajk, de gewezen minister van buitenlandse zaken en voorlichting, is er het bewijs van. De oude aanklachten werden gehoord: trotskisme, het voorbereiden van een staatsgreep, medewerking met Hitler, enz.

Rusland doet wat elk land doet in deze koude oorlog en het doet dit met een strenge consequentie: *elk* middel is ter bereiking van het gestelde doel geoorloofd.

IN RUSLAND

Vergeten wij bovendien niet welke enorme verwoestingen in de 2de wereld-oorlog in Rusland zijn aangericht. De aanklacht te Neurenberg spreekt van 1700 grote steden en provinciesteden en meer dan 70.000 dorpen, die verwoest zijn. Rusland verloor 45 % van zijn staal- en 55 % van zijn kolenproductie. Alle verdere cijfers van verwoesting en vernieling zijn even schrikbarend hoog.

Hoe groot de achterstand ondanks alle inspanning, blijft, blijkt o.a. uit het feit, dat Rusland erop rekent, dat bij het einde van het nieuwe Vijfjarenplan de steenkoolproductie 500 miljoen ton per jaar zal bedragen..... maar deze productie had Amerika al in 1918 bereikt.

Zo zou er meer te noemen zijn, waaruit ons duidelijk wordt, dat een oorlog Rusland in deze periode wel zeer ongelegen zou komen.

Natuurlijk kent Sowjet-Rusland ook z'n grote innerlijke spanningen. Af en toe zien we het resultaat daarvan in regeringsveranderingen.

Wie zal zeggen was er gist en woelt in het Russische volk, in de arbeider, de huisvrouw, de intellectueel in Sowjet-Rusland? Wat is de uitwerking geweest van het contact, dat miljoenen Russen gedurende de 2de wereldoorlog met het westen hebben gehad?

RUSLAND IN CHINA. AZIE.

De successen van Rusland in China zijn onweerspreekbaar. Het feodalisme, de slaafse knechting in de armoede, wordt door Rusland ook in China (evenals elders steeds het geval was) aangetast. Daardoor krijgt, vooral bij de koloniaalgeknachte volken, de mythe van de gerechtigheid kleur en realiteit.

Londen heeft Peking, het nieuwe communistische China van Mao-Tse-Toeng erkend. Washington zal zeker eens moeten volgen. Zo loopt het Westen achter de feiten aan.....

Daar komt nog dit bij:

In de onmiddellijke nabijheid van China, in Indo-China, voeren de Fransen hun ongelukkige koloniale politiek. In Vietnam hebben zij, met volkomen miskenning van de nationalistische ontwakingsdie heel Azië in deze tijd doormaakt, keizer Bao-Dai aan het hoofd van de regering geplaatst. Hij is niet meer dan een marionet van Frankrijk.

De Vietmin-beweging heeft een communistische tegenregering gevormd met Ho Tsji Min aan het hoofd, die door een overweldigende meerderheid van de bevolking wordt gesteund.

Om de tragedie nog groter te maken hebben Engeland en

Amerika de partij van Frankrijk gekozen en steunen dus Bao-Dai.

Rusland heeft zich uitgesproken voor de Vietmin-regering, wat grote moeilijkheden voor Frankrijk oplevert.

De leiders der nationalistische bewegingen in Azië kunnen niet anders dan deze conclusie trekken: Zoals Amerika aan de verkeerde kant stond in China, zo staat het nu weer aan de verkeerde kant in Vietnam. En ze hebben gelijk.

Door onze fouten wordt de ruimte geschapen, waarbinnen Sowjet-Rusland in Azië zijn activiteit kan ontplooien.

Indonesië biedt aan de Aziatische nationalistenvan nu ook niet bepaald een fraai voorbeeld van een royaal erkennen van het recht op zelfstandigheid der vroegere koloniale volken.

Dit alles is prachtig communistisch propaganda materiaal, dat wij zelf geleverd hebben en doorgaan te leveren.

De vraag moet worden gesteld: hoe zal het gaan met de communistische invloed in Birma, Siam, Malakka, India?

KARL BARTH

Karl Barth heeft op 6 Februari 1949 in Thun en in Bern een voordracht gehouden onder de titel „Die Kirche zwischen Ost und West” (De kerk tussen Oost en West).

Met nadruk wijst hij er op: Wat in Sowjet-Rusland, zij het dan ook met besmeurde en bloedige handen, aangepakt is, wordt gestuwd door „een constructieve idee”. Het gaat — aldus Barth — om de oplossing van een probleem, dat ook voor ons actueel en urgent is en dat wij met onze schone handen nog lang niet energiek genoeg hebben aangepakt: het sociale probleem.

Zolang men — nog steeds is Barth aan het woord — dit van het Westen als geheel niet kan zeggen, zolang er in het Westen nog een „vrijheid” bestaat om economische crises te verwekken, een „vrijheid” om hier graan in zee te werpen,

terwijl elders honger geleden wordt, zolang is het ons als christenen verboden, het Oosten een onvoorwaardelijk „neen” in het gelaat te slingeren.¹⁾

Het is uitermate jammer, dat verreweg de meeste predikanten en theologen, die dogmatisch Barth (tegen zijn wil) slaafs volgen, niet de minste openheid tonen, wanneer deze leraar der kerk over het Duitse probleem na 1945 of over de verhouding Oost-West spreekt. Wanneer men luisterde — het zou sanerend werken. En het zou een goede en genezende invloed uitoefenen op de prediking en de leiding in de gemeente.

Karl Barth is niet aangetast door de Russofobie. Hij weet van „een constructieve idee”, ondanks alles.

Het is goed, dat wij steeds weer opnieuw trachten zonder vrees en eerlijk tegenover het probleem Rusland te staan.

DERDE MACHT: LABOUR-ENGELAND: SOCIAAL

Bij velen leeft de vraag: maar hoe staat het dan toch met de zogenaamde Derde Macht?

Hier richten onze blikken zich allereerst naar Engeland.

Wij weten, dat men zich in Engeland grote moeite geeft, iets van het democratische socialisme te verwerkelijken. Er wordt daar ernstig getracht een stille revolutie door te voeren, hoewel er van alle kanten enorme weerstanden zijn te overwinnen.

Zeer veel van wat in 1945 door de Labour-partij is beloofd is ook inderdaad gerealiseerd.²⁾

1) Karl Barth. Die Kirche zwischen Ost und West. 1949, 22-23.

2) Vgl. o.a. Millicent Furrer-Proud: Fünf Jahre Arbeiterregierung in England. Neue Wege, Febr. 1950, 71—79.

R. H. Tawney. Sociale Democratie in Engeland. Socialisme en Democratie. Febr. 1950, 65—77.

Het Labour-geschrift „Labour believes in Britain”.

Er zijn veel woningen gebouwd, aan het onderwijs is grote zorg besteed, voor het grote gezin zijn bepaalde voorzieningen getroffen.

„Beoordeeld naar de inkomens-verdeling is thans een maatschappij met meer gelijkheid in wording dan voor de oorlog in Engeland bestond en thans in de Sowjet-Unie of in de Verenigde Staten bestaat”, aldus Tawney.¹⁾

Van 1945 tot begin 1950 was er in Engeland geen werkloosheid.

Vermelding verdient de „Nation's Health Service”, waardoor gratis geneeskundige behandeling voor ieder mogelijk is.

De „Bank of England” is genationaliseerd, een nationale investeringsraad is opgericht.

De nationalisatie van de kolenmijnen is een feit geworden, ook de nationalisatie van de gas- en electriciteits-voorziening en van het transportwezen.

Morrison heeft op het Labourcongres te Blackpool, Juni '49, gezegd, dat het programma van verdere nationalisatie (we denken hier allereerst aan de ijzer- en staal-industrie) zorgvuldig was gekozen en in een algemeen plan paste. Particulier bedrijfsleven zou wel, aldus Morrison, door de regering gesteund worden, maar anti-sociaal gedrag in het particuliere bedrijfsleven of in de particuliere financiering zou worden tegengegaan.

Deze stille revolutie is niet naar de zin van Amerika, dat van socialisme niets moet hebben. Daarom moet de vraag worden gesteld: hoe ver zal Engeland durven (of mogen) gaan?

En na de verkiezingen van Febr. 1950, die een Pyrrhus-overwinning voor Labour opleverden, zien we met nog groter bezorgdheid naar de realisering van het democratische socialisme in Engeland.

1) Tawney 73; Vgl. M. Furrer-Proud 72.

DERDE MACHT? LABOUR-ENGELAND: INTERNATIONAAL

. In sociaal-economisch opzicht toont Labour-Engeland een eigen type. Iets van de derde macht is hier te ontdekken.

Maar... in de buitenlandse politiek is Engeland helaas ten nauwste verbonden met de reactionnaire politiek van Amerika.

Maart 1946 hield Churchill z'n beruchte rede in Fulton, sterk anti-Sowjet-Rusland. De buitenlandse politiek van de Labour-minister Bevin is en wordt helaas geheel in Churchills geest gevoerd.

Labour-Engeland is, wat zijn internationale politiek betreft, anti-Russisch. Daardoor is het volkomen ingeschakeld binnen het Amerikaanse blok.

Labour-Engeland trad toe tot het Atlantisch Pact. Het neemt deel aan de internationale bewapeningswedloop.

Engeland merkt wel, dat er zal moeten worden gekozen: een progressieve sociaal-economische politiek is niet te verbinden met een, het volksleven ook sociaal-economisch tyranniserende, militaire politiek.

Het geld kan maar op één manier worden uitgegeven. Socialistische maatregelen en militaire maatregelen zijn niet te combineren. In de rivaliteit tussen beide dreigen de laatste het, ook bij Labour, van de eerste te winnen.

Eind 1949 werden grote bezuinigingen in Engeland aangekondigd: 110 miljoen pond op de lopende uitgaven, 10 miljoen op de gezondheidszorg, enz.

Dat kan niet anders. Labour-Engeland heeft zich aan de fataliteit der politieke en militaire ontwikkeling gevangen gegeven: het is in zijn buitenlandse politiek aan de Amerikaanse Russofobie gebonden — het dreigt ook, (noodlottige consequentie!) hoe langer hoe meer in zijn binnenlands sociaal-economisch handelen door Amerika geremd te worden.

Wanneer we de situatie trachten te overzien, dan wordt het ons met schrik hoe langer hoe meer duidelijk, dat het spreken

over de „zelfstandigheid van West Europa” eigenlijk een leeg gebaar betekent. De zogenaamde Derde Macht is of wordt langzaam maar zeker ingelijfd bij het Amerikaanse blok. West-Europa wordt een afweerschild van Amerika.

Waar is in de internationale verhouding de *eigen stem*, de *eigen* beslissing, de *eigen* daad van de Derde macht? Het democratisch socialisme volgt gedwee de door Amerika aangegeven politieke richting. Ook Holland levert een even duidelijk als triest bewijs hiervan.

HET ATLANTISCH PACT

De wereld is tussen Amerika en Rusland verdeeld.

Martin Wright heeft in een artikel in „The Ecumenical Review” de volgende onheilspellende typering van de situatie gegeven :

„Op deze wijze is de Bijbelse opdracht, dat bekering en vergeving in Christus' Naam onder alle volken gepredikt zouden worden, op averechtse, verschrikkelijke wijze in vervulling gegaan : er is geen volk en geen deel der aarde, dat niet binnen de invloedssfeer van de Amerikaanse zakenman of de communistische organisator valt.”¹⁾

In deze in 2 blokken op-gedeelde wereld is het Atlantische Pact gevormd.

Het Atlantisch Pact omvat ook al die landen, die eigenlijk de „Derde macht” zouden moeten vormen. Het is, ondanks alle verzekeringen van het tegendeel, rechtstreeks tegen eventuele aanvallen van Rusland gericht. Daarom is het niet, zoals men de massa wil doen geloven, een bevordering, maar een bedreiging van de wereldvrede.

Het Atlantisch Pact helpt de fronten formeren. Iedereen

¹⁾ The Ecumenical Review. Autumn 1948 I no. 1, p. 28. Vertaling in: Wending, Sept. '49, 412.

komt op z'n plaats te staan. Hier het Westen. Daar het Oosten.

Artikel 5 van het Pact zegt, dat een gewapende aanval op één der aangesloten landen zal gelden als een aanval op alle. Er zal dan hulp worden geboden. Dit betekent, dat de oorlog dan een feit is.

Het is benauwend te merken, dat alleen de communisten het Atlantisch Pact onderkennen als een bedreiging van de wereldvrede — en verder eigenlijk maar zeer weinig niet-communisten. Massa's mensen missen ten enenmale elke zelfstandigheid in hun oordeel. Zij gaan er, slaafs-dogmatisch, vanuit : wat de communisten zeggen, is leugen. De moed om te zien of er ook waarheid in de beweringen der communisten zou kunnen zitten, vermogen zij niet op te brengen. *Zonder dat zij het weten zijn zij in de macht van Moskou gekomen : Moskou heeft hen van de zelfstandigheid van oordeel beroofd.*

Om misverstanden te vermijden zeg ik er dadelijk bij : christen-antimilitaristen zijn op andere gronden dan de communisten tegen het Atlantisch Pact. De communisten zijn geen anti-militaristen.

Door het Atlantische Pact is het wantrouwen zowel bij Rusland als bij Amerika op fatale wijze versterkt.

NIEUWE WAPENS

De eindeloze discussies; de steeds weer opnieuw gecorrigeerde voorstellen in verband met de internationale controle op de atoom-energie hebben weinig succes gehad. De diepste oorzaak hiervan moeten we zoeken in een diep-gewortelde vrees van Amerika tegenover Rusland, van Rusland tegenover Amerika.

Eind 1949 werd in Washington bekend gemaakt, dat in de Sowjet-Unie de eerste atoom-explosie had plaatsgevonden.

Amerika had dus nu niet meer het monopolie van de atoom-bom.

Bij de Verenigde Staten leeft ook een sterke vrees met betrekking tot het mogelijke vredesgebruik van de atoomenergie in Rusland. Zal Amerika in staat zijn, binnen zijn kapitalistische maatschappij-structuur eenzelfde constructief gebruik van de atoom-energie op grote schaal te maken als Rusland beweert dit te zullen doen binnen zijn niet-kapitalistische maatschappij-structuur?

De wereld werd begin 1950 opgeschrikt door het bericht, dat Truman besloten had, de H-bom (= Hydrogeen-bom) te laten maken. Niet voor niets wordt deze waterstofbom de Hel-bom genoemd. Prof. Dr. Hans Bethe van de Cornell Universiteit, één der leidende Amerikaanse atoomdeskundigen, heeft gezegd: „Eén H-bom kan heel New-York verwoesten.”

Slechts korte tijd daarna verklaarde de minister van buitenlandse zaken van de Sowjet-Unie, Andrej Wisjinski: Rusland bezit de H-bom ook.

De politiek van het machts-evenwicht heeft als onvermijdelijk gevolg de politiek van het militaire evenwicht. Een gevolg daarvan is de bewapeningswedloop. En het is tot nu toe nog steeds zo geweest, dat elke bewapeningswedloop eindigde met oorlog.

ALS ER...

Als er oorlog zou komen, dan gaat — zo verzekeren ons de ter zake kundigen — West-Europa er zeker aan. Als West-Europa door de Russen zou worden bezet, (b.v. als gevolg van eventuele atoombom-aanvallen op Rusland), dan moet Amerika de Europese en Aziatische steden vernietigen. En wanneer West-Europa door de Amerikanen bezet blijft, dan eist de oorlogs-noodzaak dat de Russen het doen.

De Generale Staven hebben hun plannen al klaar. Bezoe-

ken van hoge militaire autoriteiten worden aangekondigd en het volk wordt enthousiast gemaakt. De massa's juichen en ze juichen om de organisatie van hun eigen vernietiging. Wat een tragiek. En wat een schuld.

Deze dingen moet het volk weten. Nu wordt het door krant, radio, kerk, politieke partij, dom gehouden.

Eerst *nadat* alles beslist is achter het *militaire „rijzen gordijn“*, mogen de miljoenen massa's vernemen, welke offers van hen geëist worden. Maar ze kunnen dan de zaken niet meer beoordelen, want door een eenzijdige (in West-Europa: pro-Amerikaanse, anti-Russische) propaganda denkt bijna iedereen in de aangegeven richting. Wat komt er zo nog van democratische vrijheid voor het *volk* terecht? Slechts een kleine groep enkelingen „geniet“ van die vrijheid en propageert een andere mening..... gevolg: zij worden als krypto-communisten gebrandmerkt.

Het Atlantisch Pact is geen bevordering, maar een bedreiging van de vrede.

De stroom van wapens, die door Amerika over West-Europa wordt uitgestort bereidt *de zelfmoord* van West-Europa voor.

Dit zeggen we, niet vanuit een anti-Amerikaanse communistische politieke overtuiging — dit zeggen we vanuit ons christelijk geloof.

De gebondenheid aan Jezus Christus is in deze beoordeling primair. Al het andere komt op de tweede plaats.

TEGEN HET ATLANTISCH PACT

Wij zijn er van overtuigd, dat niet slechts de kleine groep van christen-anti-militaristen tegen het Atlantische Pact moet zijn, maar dat *ieder christen* het Atlantische Pact verwerpen moet.

Wij zijn er van overtuigd, dat een kerk die — zoals de

nieuwe kerkorde der Ned. Herv. kerk zegt — „openlijk de naam Gods belijden“ wil en een „getuigenis tegenover overheid en volk“ wil laten horen, ronduit tegen het Atlantische Pact stelling nemen moet:

- 1 omdat het geloof in het geweld door het Atlantische Pact versterkt wordt,
- 2 omdat de grenzenloze bewapening, door dit Pact gestimuleerd, de oorlog oproept en de strijd voor sociale gerechtigheid onmogelijk maakt.
- 3 omdat het wantrouwen tussen Oost en West door dit Pact opnieuw verstevigd wordt,
- 4 omdat de totstandkoming van een internationale rechtsorde, zoals die door de Verenigde Naties in principe wordt bedoeld, door het Atlantisch Pact wordt ondermijnd (het Pact is geen „regionaal verdrag binnen de U.N.O.“, zoals wel beweerd is),
- 5 omdat — en dit is voor ons als christenen afdoende — het een volgeling van Jezus Christus onmogelijk is zich in dit systeem van ongetemd en ongeremd geweld te laten in-
— gelijk-schakelen.

WAT DAN?

Wij willen tenslotte een antwoord trachten te geven op de vraag: maar wat wilt gij dan? Gij wijst het Atlantische Pact af, zo zegt men. Wilt gij dan dat het Russische communisme hier de overhand krijgt?

Wij antwoorden op deze ook ons verontrustende vraag — niemand mene, dat al deze enorme problemen voor ons zo rustig eenvoudig zijn... dat zijn ze alleen maar voor die rechtlijnig-redenerende christenen, die het Atlantische Pact „natuurlijk“ aanvaarden, „want wat zou je anders beginnen tegen die Russen?!“ — wij antwoorden op de gestelde vraag allereerst:

Wanneer het waar is — en wij geloven als christenen dát het waar is — wat God zegt aangaande Jezus Christus:

„Deze is
Mijn geliefde Zoon.
Hoor Hem”

dan móet tegenover het Ja van de wereld (met z'n internationale wantrouwen, met z'n totalitaire oorlogsvoorbereiding, met z'n geloof in „het doel heiligt alle middelen”) het Ja van het Evangelie gesteld worden —en dit betekent op deze punten het Neen tot de wereld.

Wij geloven, dat alles wat nu in de officiële internationale politiek geschiedt, dat alles wat het moderne militarisme in concreto vraagt, een hoon betekent tegenover Jezus Christus.

De Kerk moet met de kracht van een bazuinstoot zich in haar Verkondiging keren tegen de slavernij van de dienstplicht. Er loopt straks geen man meer in burger. Het bloed van deze verslaafde massa's zal God van de kerk eisen (dat zegt ons Ezechiël 33 : 1-6).

De Christelijke kerk moet zonder sensatie, in gehoorzaamheid aan Christus, en uit liefde tot de levende mensen, uitspreken, dat het God-en-mensen-onterende werk van de oorlog door volgelingen van Christus niet kan worden verricht.

Het verzet tegen de vermilitarisering moet van onder op komen. Diplomaten en generaals kunnen niet anders handelen dan zij doen. De cirkel moet op andere wijze doorbroken worden.

Dat kan alleen vanuit de levende Kerk, die wil horen naar Hem: „de geliefde Zoon”.

Op de vraag: wat dan? geven wij allereerst *dit* antwoord.

Dit antwoord, niet slechts een woord maar ook een *daad*, is het enige, dat de overheden zullen begrijpen. De situatie is nu zo, dat het kerkelijke gebruik van de meest radicale uitroepen als: „Christus is Heer” volmaakt ongevaarlijk geworden is. De overheden overal ter wereld, weten, dat, als het er op aankomt, alle christenen tegen hun zin of met hun zin,

zullen kómen, als ze geroepen worden. Ze zullen de mitrail-leurs bedienen, mijnevelden leggen, bommen werpen.

De Heer moet wijken voor de wereldse heren. Zo is het altijd nog geweest.....

Op de vraag: wat dan? antwoorden wij allereerst, dat de be-lijdenis: „Jezus Christus is Heer” voor ons ook het beslissende woord te spreken heeft in onze houding tegenover de overheid, ook in onze houding tegenover het Atlantisch Pact. Wij her-halen: alle verdere overwegingen zijn niet onbelangrijk — maar ze blijven secundair.

PROGRESSIEVER DAN DE RUSSEN

Het enige, ons als christenen geoorloofde praktische ant-woord op het Russische communisme is, dat wij progressiever moeten zijn dan de Russen.

Het kapitalisme heeft blijkbaar z'n dienst gedaan. Wij zul-len *niet naast* de stroom der historische ontwikkeling mogen gaan staan. Onze plaats is: *er in*.

Dat betekent: dat wij niet de economisch-sociale en poli-tieke status quo mogen verdedigen. Dat betekent ook: dat wij niet bij halve maatregelen zullen moeten blijven staan, maar dat er radicale en fundamentele veranderingen in de structuur van de maatschappij tot stand komen, veranderingen, die met een gezonde vrees door het kapitalisme worden gadegeslagen.

De christelijke kerken kunnen niet zeggen welke verande-ringen, technisch-economisch moeten worden aangebracht. Dat is haar taak niet. Theologen zijn geen economen.

Maar wel zou het zo moeten zijn in de christelijke kerk, dat de economen zouden moeten weten: de kerk staat niet aan de kant van het conservatisme, de kerk stimuleert, vanuit het Evangelie, elke radicale verandering in de maatschappij, die de Gerechtigheid dient en de Menselijkheid niet schendt.

Maar helaas... ik moet hier het woord „zou” gebruiken...

want het is niet zo in de christelijke kerk. Wel bij een zeer kleine groep, maar zeker niet bij het „kerkvolk”.

GERECHTIGHEID EN VRIJHEID

Het is al talloze malen gezegd: zonder vrijheid geen gerechtigheid en zonder gerechtigheid geen vrijheid. En dat is volkomen waar.

Maar iedere tijd heeft nu eenmaal z'n eigen accent. Wij kunnen dat wel willen veranderen, maar dat helpt niet veel.

Zo zijn er op het ogenblik zeer velen, die zeggen: in onze houding tegenover Rusland gaat het om de vrijheid. Kravchenko ¹⁾ is het boek waar men bij zweert.

Men stelt zich niet de vraag, wat men eigenlijk met die vrijheid wil doen, waartoe die vrijheid moet dienen. Daardoor wordt het spreken over „vrijheid” tot een inhoudloze handeling. De verwarring die na de bevrijding in Nederland ontstaan is ten aanzien van alle belangrijke problemen is voor een groot deel terug te brengen tot het feit, dat zeer velen met „vrijheid” alleen maar bedoelden: „we moeten vrij komen van de Duitsers” — terwijl men aan de vrijheid geen enkel economisch- en sociaal-revolutionnaire gedachte verbond.

Dit is bij velen nog precies zo.

Vanuit Rusland worden we echter allereerst uitgedaagd om ernst te maken met het probleem van de Gerechtigheid. Door de mythe van de Gerechtigheid worden vele arbeiders in West-Europa tot het communisme aangetrokken.

Terecht legt Fritz Lieb in zijn boek „Rusland onderweg” op de Gerechtigheid de nadruk, al zwijgt hij daarbij te veel over het probleem van de vrijheid in het Russische communisme.

Om het eens gewaagd-eenzijdig te zeggen — en waarschijnlijk zijn de ogen van velen alleen nog maar door der-

1) V. Kravchenko: Ik verkoos de vrijheid. 1948 ².

gelijke gewaagde eenzijdigheden te openen —; het gaat niet allereerst om de vraag: democratie of dictatuur, maar om de vraag: kapitalisme of socialisme. Niet de vrijheid, maar de Gerechtigheid moet het zwaarste accent krijgen. Niet Kravchenko's „Ik verkoos de vrijheid", maar Liebs „Rusland onderweg" moet door ons allereerst ernstig genomen worden. Dan is er ook een mogelijkheid, dat het met de vrijheid op de juiste wijze in orde komt.

Op deze manier zullen we progressiever dan Rusland moeten zijn. In de praktijk zal dit waarschijnlijk neerkomen op maatregelen, die in een geradicaliseerd Labour-Engeland zouden worden genomen.

Wij verbeelden ons niet dat er zo een soort paradijs op aarde zal ontstaan. „Laten we niet vergeten" — aldus Tawney — „dat alle sociale organismen hun eigen gifstoffen afscheiden. De sociale democratie vormt daar geen uitzondering op. Slechts een onnozele kan menen, dat een verandering in organisatie een voorbehoedmiddel is tegen de stupiditeiten van de menselijke natuur." ¹⁾

De historische ontwikkeling dwingt ons tot radicale veranderingen in de structuur van onze maatschappij.

Een werkelijk democratisch socialisme (dat is dus iets anders dan wat wij er in Nederland van zien en horen) zal het constructieve antwoord kunnen zijn op de uitdaging van Sowjet-Rusland.

NIET: ANTI-COMMUNISTISCH

Het is om deze reden dat ik weiger mij anti-communist te noemen. Zeer vele anti-communisten staan aan de kant van de zwartste reactie. Daarom : wie zich schaart in het front der

¹⁾ R. H. Tawney in „Sociale Democratie in Engeland" : „Socialisme en Democratie" Febr. '50, 74.

anti-communisten staat naast Pater de Greeve en (straks) naast Franco.

Maar — wij kunnen om vele redenen ons ook niet met hart en ziel aan het Russische communisme overgeven. *Wij geloven niet* dat met de middelen van dictatuur en terreur uiteindelijk de Gerechtigheid en de Menselijkheid gediend worden. Wij verwerpen de atheïstische, nationalistische en militaristische trekken in het huidige communisme.

Wij willen — ik herhaal — principieel open staan voor en medewerken aan elke radicale verandering in de maatschappij, waarbij de Gerechtigheid gediend en de Menselijkheid niet geschonden wordt.

Dat wij daarom-óók neen zeggen tot het militarisme zal duidelijk zijn: er is geen groter vijand van de democratie en het ware socialisme dan het militarisme. Het is schuld en tragiek in énen, dat in een nummer van het maandblad „Socialisme en Democratie”, dat handelt over de Democratie, met geen woord over het militarisme wordt gerept.¹⁾

Daarom : wij zijn géén anti-communisten, ook geen communisten. Wij willen gaan de Derde Weg, die evenwel, juist op het punt van de fundamentele maatschappij-verandering in socialistische zin, meer met het communisme dan met het anti-communisme te maken heeft.

DE DEMOCRATIE GAAT ER AAN !

Men denkt — ik noem hier slechts de fatale rede van Koos Vorrink voor de Vereniging van marine-officieren !²⁾ — dat door een sterke bewapening het Westen zich tegen Rusland zal kunnen verdedigen.

¹⁾ Socialisme en Democratie: Nov. '49. Zelfs het artikel van Dr J. F. de Jongh zwijgt er over.

²⁾ Vgl. het artikel van Ds M. Hinlopen „Redeloos en reddeloos ?” in Militia Christi” 5-11-'49.

Niets is minder waar.

Door de vermilitarisering van het volk zal de democratie hoe langer hoe meer in de knel geraken. Een totalitair militarisme, dat iedereen en alles opeist, heeft fascinerende tendenzen: de plaat, pas op alle stations aangebracht van de ge-uniform-de, saluerende, Nederlandse meisjes-soldaat, zouden we 10 jaar geleden in Duitsland hebben verfoeid!

De democratie gaat er aan!

Geheimhouding, de doofpot, de hiërarchie, de autocratie, 4 vijanden van de democratie, behoren bij het militarisme. 1)

Bij de Tweede Kamer werd een wetsontwerp ingediend in verband met de handhaving van de uit- en inwendige veiligheid van het rijk in buitengewone omstandigheden. Het gaat om het voorkómen van en het optreden tegen woelingen. Bepaalde personen kunnen in een periode van „verhoogde waakzaamheid” uit bepaalde gebieden worden verwijderd. Enz. Democratie?

We kennen ook in Nederland de geheime diensten. Dat moet in een tijd van oorlogsvoorbereiding.

Democratisch socialisme offert door de aanvaarding van het militarisme de democratie op. Ook uiteindelijk het socialisme.

MILITARISME EN SOCIALE GERECHTIGHEID

Door de vermilitarisering van het volk wordt enorm veel geld aan oeconomische en sociale verbeteringen onttrokken... en de daardoor ontstaande ontevredenheid is juist de voedingsbodem voor het communisme.

De millioenen nota 1949 toont ons: militaire uitgaven + verhoging nationale schuld en rente + oorlogsschade belopen

1) Vgl. het artikel van Ds H. J. de Wijs „Het militarisme een gevaar voor de democratie” in Militia Christi 19-11-'49.

ongeveer 1600 millioen, dat is de *helft* van wat we aan belasting zullen moeten afstaan.¹⁾

Vorrink heeft in de reeds genoemde rede gezegd: „De P. v. d. A. is bereid voor deze verdediging grote offers te brengen, die onvermijdelijk de levensstandaard van het Nederlandse volk zullen verlagen”.

Denken we zó het socialisme te redden?

De gevolgen blijven niet uit. Eind Januari 1950 waren er in Nederland 104.000 ingeschreven werklozen.

Als ons leger steeds groter wordt (met medewerking van de Vorrinks en de Vermeers), dan behoeft Moskou niet zoveel te doen... we halen zelf wel het Russische communisme over ons heen.

Lord Boyd Orr, de nobelprijswinnaar voor de vrede, heeft Januari '50 tot 3000 jongeren in Central Hall, Westminster, gezegd: „Als wij ons even hard zouden inspannen om de bevolking van de wereld te voeden, als we nu doen om oorlog te voeren, dan zou in minder dan 25 jaar onze voedselproductie verdubbeld zijn”. Een „World Food Pact” is noodzakelijker dan een Atlantisch Pact.

EERLIJK EN VRIJ

Het is goed bij onze beoordeling van daden van Russische of Amerikaanse zijde eerlijk te blijven en vrij. Dat kan: Christus heeft ons vrijgemaakt — en wij laten ons ook in politicis „geen slavenjuk opleggen” (Galaten 5:1).

Wanneer we het afkeuren, dat Rusland aanspraak maakt op de Dardanellen, dan zullen we ook Englands positie bij Gibraltar niet mogen accepteren.

Amerika en Rusland staan onder dezelfde critiek van het

¹⁾ Vgl. het artikel van Ds M. Hinlopen „Luguber” in Militia Christi 14-10-49.

Evangelie. Wanneer wij dit in praktijk trachten te brengen, dan volbrengen wij een zuiverende daad van ontmaskering.

Het Rapport, door een groep Amerikaanse Quakers uitgebracht over de Oost-West-verhouding staat in het teken van deze christelijke zuiverheid en eerlijkheid.¹⁾

Veel van wat in dit Rapport is voorgesteld, is door de noodlottige gang van de geschiedenis, niet meer te realiseren.

Wat van waarde blijft is de poging, dat deze Amerikanen wijzen op *Amerika's* taak tot verbetering van de internationale situatie. Heel practisch en reëel legt deze groep Quakers op de bevordering van een normaal handelsverkeer tussen Oost en West een sterk accent.

KERK — MILITARISME — COMMUNISME

Wanneer de kerk geen eerlijke, zakelijk-christelijke Boodschap doet horen ten opzichte van het huidige totalitaire militarisme, dan is zij ook niet in staat om een eerlijke, zakelijke boodschap te doen horen over het communisme. Elk argument zal als een boomerang zich keren tegen haar zelf.

In de oorlog tussen volken laat de kerk rustig toe, wat ze fel meent te moeten afkeuren bij Sowjet-Rusland.

Wanneer in de Resolutie, door het Centrale Comité van de Wereldraad van kerken, te Chichester aangenomen (Juli '49) wordt geprotesteerd tegen „totalitaire methodes”, waarvan „de doctrine een valse is, omdat zij zegt, dat elk middel geoorloofd is om in maatschappelijk en politiek opzicht het gestelde doel te bereiken” — dan vragen wij ons af: wat toelreerden én sanctioneerden de christelijke kerken zelf in de jaren '39—'45?

Het getuigenis der kerken tegenover het communisme is

1) American-Russian Relations. Some constructive considerations. A report by a Working Party to the Executive Board of the American Friends Service Committee. 1949.

Voor een critiek op dit Rapport: Militia Christi 3-12-'49.

krachteloos en moet in de oren van veel communisten verdacht klinken, wanneer deze kerken niet tegelijk zich keren tegen het moderne militarisme met zijn „valse doctrine”.

Het is een feit: wij nemen het, dat in onze democratische landen bacteriologen zich inspannen, middelen te zoeken, waardoor honderdduizenden mensen tegelijk op de snelste en meest effectieve wijze kunnen worden uitgeroeid.¹⁾

In 1948 werd in Amerika een bedrag van 862.830 dollars voor dit onderzoek uitgetrokken.

Bij de eerste reactie zegt „men”, ook de „men” in Nederland, ook in Kerkelijk Nederland: dit mag toch niet. Maar... even doorredenerend zegt men: 't Zal toch wel moeten..... je kunt de Russen toch niet over je heen laten lopen?

Het doel heiligt de middelen. Ook het middel van de bacteriologische oorlog. Als de kerk nú zwijgt tegen het militarisme, dan zal zij straks, als er (wat velen dan denken) eens een Russische bezetting zou komen, het recht tot spreken hebben verbeurd.

NIET EENVOUDIG. GELOOFSGEHOORZAAMHEID

Het is, omdat er zo vaak een caricatuur-beeld van het christen-anti-militarisme wordt getekend²⁾ niet overbodig te zeggen: Men denke niet dat het voor ons eenvoudig is, deze houding ten aanzien van het Atlantisch Pact enz. in te nemen. We zijn niet kláár met deze dingen. We weten alleen dat we van-

1) Vgl. Prof. Theodor Rosebury (hoogleraar aan de Columbia University): Vrede of Verschrikking (oorspronkelijke titel: Peace or Pestilence). 1949.

2) Vgl. b.v. wat Ds H. A. Visser over het christen-anti-militarisme zegt in zijn preek over het zesde gebod in „De Tien geboden”.

uit het Evangelie een bepaald neen en een bepaald ja moeten zeggen.

Vanuit het Evangelie weten wij dat we de duivel niet met Beëlzebul kunnen uitdrijven.

Wij geloven niet, dat het Atlantisch Pact preventief kan werken, tot afschrik voor de Russische aanvaller. Wij weten dat de zonde van de overmoed een realiteit is. Daarom laat op *den duur* geen enkel volk zich afschrikken b.v. door de H-bom of door een bacteriologische oorlog.

Wij geloven niet, dat wij als christenen mogen zeggen: „Als we deze wapens (o.a. de H-bom) niet zouden bezitten, dan zullen we zeker worden overweldigd”¹⁾. Waar in het Evangelie staat dat christenen zich niet moeten laten overweldigen? Is het niet beter overweldigd te worden dan via de waterstofbom ons bestaan trachten te redden?

Dat is niet eenvoudig.

Deze gehoorzaamheid kan alleen „door genade” worden volbracht.

Wij mogen als christenen niet zeggen: „Eerst nog deze oorlog tegen Rusland en dan beginnen we opnieuw. We moeten dan *nú* maar deze vreselijke daden doen om groter onrecht en wreedheid onmogelijk te maken”.

Spraken we zo ook niet tijdens wereldoorlog 1 en 2? Het resultaat van een eventuele wereldoorlog 3 zal niet anders zijn.

Bovendien: al deze redeneringen hebben niets met Jezus Christus te maken. Zijn naam wordt in de discussies over Rusland-Amerika-de oorlog eenvoudig niet genoemd.

Al wat wij doen en spreken over het Atlantisch Pact, wapenzendingen uit Amerika enz., is ingegeven door vrees. „Het Parool” heeft het in een hoofdartikel eens zo gezegd:

„West Europa vréést Rusland als de enig mogelijke in- en aan-valler. En omdat het vréést, wapent het zich.”²⁾

1) Trouw. 18-2-'50.

2) Het Parool. 28-1-'50.

Hieraan kunnen en mogen christenen niet meedoen. Hun binding aan Christus maakt hun dit onmogelijk.

STEEDS WEER: HET GELOOF IN JESUS CHRISTUS

Verder: we geloven niet dat het God onverschillig is of we op de goede wijze ja of neen zeggen. De geloofs-gehoorzaamheid behoort bij het geloof.

Dat betekent: het is God niet onverschillig of wij ja of neen zeggen tot het Atlantisch Pact.

Met onze rechtvaardiging voor God heeft dit niets te maken. Die is en blijft Sola Gratia: alleen uit genade.

Maar met onze geloofsgehoorzaamheid heeft dit alles te maken.

Steeds weer opnieuw worden wij *teruggeworpen op dit geloof*, op deze geloofs-verhouding tot Jezus Christus.

Neen — 't is niet eenvoudig. We staan als christenen alleen. De communisten vinden ons te slap. Het kerkelijke christendom vindt ons vaak te wild of te naief.

Wij leven uit geloof.

Wij kunnen alleen maar bidden en hopen dat God ons de Kracht tot de Gehoorzaamheid aan Hem geven moge ook b.v. onder een Russische bezetting. Ook dan zal dezelfde christelijk-revolutionnaire houding van ons gevraagd worden, die nu van ons wordt verlangd.

IN DEEMOED

Tenslotte: Men denke niet dat wij ons minder schuldig voelen in deze wereld-situatie. Wij weten alleen dat het chris-

tenen verboden is aan de schuldige daad van het militarisme en dus ook aan het, het militarisme stimulerende, Atlantisch Pact, mee te doen. Maar daarmee voelen we ons heus niet verheven boven anderen.

Het is, lijkt mij, onnodig hier meer over te zeggen. Romeinen 2 : 1 : „waarin gij de ander veroordeelt, oordeelt gij uzelf, want gij doet dezelfde dingen” passen wij ook op onszelf toe.

De gehoorzaamheid aan Christus, de moed en de deemoed, behoren tezamen.

NIET EEN BLOK, MAAR DE HEER

Wij mogen en kunnen ons als christenen niet laten in = gelijk-schakelen in een blok, een oost- of een west-blok. Dat versterkt het wantrouwen. Dat vergroot het oorlogs-gevaar.

Daarom wijzen wij het Atlantisch Pact als een bedreiging van de vrede af.

Zilliacus sprak van „Dragon's teeth”: hier worden drakentanden gezaaid.

Wij horen niet bij een blok.

Wij horen bij een Heer.

Bij die Heer, van wie God sprak: Deze is mijn geliefde Zoon — hoort Hem”.

Zo mogen we verder gaan.

En wij zullen ons ook in de politieke, economisch-sociale, militaire aangelegenheden, door deze Heer laten gezegen.

„De Heer regeert —

Zijn Koninkrijk staat vast.”

BEGINSEL

„Kerk en Vrede" is een christelijke geloofsgemeenschap, die als haar overtuiging uitspreekt :

1. dat de ontfermende en verzoenende liefde Gods, in Jezus Christus geopenbaard, de enige redding en genezing is van de zondige en zieke mensenwereld;
2. Dat deze Liefde ons dringt tot liefde en verantwoordelijkheid jegens de naaste en eerbied voor diens leven, dat onaantastbaar moet zijn;
3. dat de oorlog met deze beginselen zodanig in strijd is, dat hij uit christelijk oogpunt volstrekt veroordeeld moet worden;
4. dat de wil tot gemeenschap en gerechtigheid de drijfkracht moet zijn tot vernieuwing der nationale en internationale samenleving;
5. dat een op deze beginselen steunende gemeenschapspolitiek in haar anti-kapitalistische, anti-imperialistische en anti-militaristische strekkingen een onmisbare voorwaarde is voor een duurzame vrede.

doel

„Kerk en Vrede" stelt zich ten doel :

1. Kerk en volk van deze overtuiging te doordringen;
2. op te komen voor al wat uit deze overtuiging voortvloeit.

Zij tracht dit doel te bereiken door :

1. het uitgeven van het blad „Militia Christi" en andere geschriften;
2. het beleggen van vergaderingen en andere samenkomsten;
3. het zoeken van contact en samenwerking met geestverwante groepen in binnen- en buitenland;
4. alle andere middelen die in overeenstemming zijn met haar beginsel en bevorderlijk aan haar doel.